DESIGN-UL VERBULUI LA NIVELUL A1
PLANURI DE MODELARE ÎN MANUALELE DE ROMÂNĂ CA LIMBĂ STRĂINĂ

Daniela KOHN
Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș" Timișoara
kohndaniela@gmail.com

Verb Design on the A1 Level. Design Levels in the New Romanian Textbooks

The introduction of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) has triggered a significant structural shift in RFL textbooks. The CEFR requested suited teaching and learning methods which demanded serious adjustments for RFL textbook authors, at the same time paving their way into the 21th century. This has affected almost every level of textbook design, from rethinking contents to the graphic layout, and each and every level has confronted the authors with notable challenges. When talking about the A1 level, the verb, as a central element in the communication process, has been very differently approached, if one compares the situation before and after the CEFR. The ways of introducing the verb in the coursebooks of Romanian as a Foreign Language reflect the ways in which the latter have changed.

Keywords: *Common European Framework of Reference for Languages*; *Romanian as a foreign language*; *A1 level*; *verb content*; *verb forms*; *design levels*

1. Preliminarii

Apariția *Cadrului european comun de referință pentru limbi* (CECR) în anul 2001 (în 2003 și în limba română) determină în perioada următoare o schimbare semnificativă în abordarea metodică a proiectelor de realizare a manualelor de limba română ca limbă străină (RLS). Acest cadru normativ cu consecințe pentru predare, învățare și evaluare este un bun instrument de lucru de care toți cei implicați în procesul de învățare a unei limbi străine se pot folosi pentru a-și eficientiza activitatea. Accentul pus pe dobândirea de competențe face necesară o schimbare a lui CE și CUM în procesul de învățare, iar manualele sunt oglinda cea mai clară a felului în care este înțeleasă această schimbare de specialiștii fiecărei limbi în parte. Trecerea la un alt tip de manual nu se face, desigur, brusc, iar utilizarea inerțială a unor manuale de RLS utile, editate înainte de momentul 2003, este de înțeles. Schimbarea așteptărilor însă la/ de la cei care învață o limbă străină, datorată comportamentelor sociale în mișcare, își pune amprenta, nu în ultimă instanță, și pe modul de organizare și prezentare a materialului aflat într-un manual de limbă străină. Care sunt aceste schimbări în manualele de RLS și cum se explică ele? Care sunt nivelurile la care se intervine și cum sunt percepute ele?

Vom recurge în continuare la o analiză aplicată, la examinarea unui segment din materialele de RLS aflate pe piață, în special a acelora al căror public-țintă este unul adult și, în cazul materialelor bilingve, vorbitor de limba germană[1]. Elementul lexical ce va sta în centrul atenției noastre este verbul la nivelul A1, cu toate straturile pe care acesta le presupune și de care trebuie ținut cont atunci când diferitele verbe sunt selectate pentru a fi introduse în manual: conținuturile de care au nevoie începătorii pentru a face față în situațiile de comunicare precizate în CECR, formele gramaticale ce susțin aceste conținuturi, modalitățile în care sunt introduse structurile mai dificile ce depășesc nivelul A1 de cunoaștere a limbii, dar care se numără printre expresiile uzuale în situațiile de comunicare tematizate, nu în cele din urmă rezolvarea grafică la care s-a apelat pentru ca informația nouă să poată fi cât mai ușor asimilată și, bineînțeles, utilizată.

[1] Menționăm că nu există diferențe notabile între manualele de RLS realizate pentru vorbitorii de limbă germană și cele dedicate vorbitorilor altor limbi.

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

În ceea ce privește româna ca limbă străină, apariția CECR devine stimulul ce determină o schimbare importantă. Există până în 2003 un decalaj metodic față de manualele existente pe piață pentru alte limbi, dar, de acum, nimic nu împiedică depășirea acestuia. CECR devine sistemul de referință și pentru cei interesați de RLS, iar pasul ce trebuie făcut de autorii de manuale este acela de a umple cu conținut, limba română în acest caz, o structură elaborată. Abordările sunt, așa cum era de așteptat, diferite, chiar dacă diferențele, mai ales cele de adâncime, sunt observate doar de un ochi avizat.

2. Cadrul analitic

Care este conținutul lingvistic al unui nivel descris în CECR? Care sunt competențele ce trebuie să și le însușească cursantul la nivelul A1? Deoarece limba română nu dispune de un document de referință cum este *Profile Deutsch* (Glaboniat, Müller, Rusch, Schmitz, Wertenschlag 2005) elaborat pentru limba germană, unde s-a recurs la o selecție a materialului lingvistic, a formelor acestuia, a actelor de vorbire, a genurilor textuale etc. pentru fiecare nivel în parte, autorii de manuale trebuie să stabilească fiecare pentru sine ce elemente de vocabular introduc și cu ce cunoștințe gramaticale dotează cursantul pentru ca acesta să facă față cu succes în situațiile de comunicare creionate în CECR[1].

Care sunt deciziile succesive sau simultane ce trebuie luate de către autorii de manuale? Fiecare conținut se concretizează într-o formă lingvistică, iar selecția celei mai potrivite și în același timp și uzuale combinații se face deosebit de atent, mai ales la acest prim nivel, A1. Fiecare cuvânt pătrunde în manualul de nivel A1 cu un singur scop, și anume acela de a deveni imediat parte a secvențelor de comunicare. Toate elementele lexicale propuse acum trebuie să fie de un real folos în procesul de comunicare, iar pe banca rezervelor locurile rămân deocamdată goale. Distingem pentru nuanțare trei criterii de selecție a verbelor, trei canale prin care acestea intră în primele lecții ale unui manual de RLS:

1. criteriul de conținut – introducerea verbelor necesare în situații de comunicare reale;
2. criteriul formal sau cadrul normativ al limbii române – introducerea verbelor după criterii formale, de paradigmă;
3. criteriul funcțional sau pragmatizarea – introducerea verbelor injonctive ce facilitează funcționarea manualului.

Ne propunem în continuare o urmărire a evoluției manualelor de RLS și impactul pe care l-a avut apariția CECR asupra structurii lor. Vom stabili câte un manual reprezentativ pentru fiecare perioadă în parte, cu alte cuvinte, manuale prototipice pentru momentul istoric în care au fost elaborate. Bunăoară:

1. pentru perioada de dinaintea apariției CECR: Salzer, J. F. 1999: *Lehrbuch der rumänischen Sprache*, Bonn, Editura Buske;
2. pentru perioada imediat următoare apariției CECR: Suciu, R., Fazacaș, V. 2006: *Rumänisch auf den ersten Blick. Handbuch für Anfänger*, București, Editura Compania;
3. pentru perioada actuală: Kohn, D. 2009: *Puls. Manual de limba română ca limbă străină. A1-A2,* Iași, Editura Polirom și Platon, E., Sonea, I., Vîlcu, D. 2012: *Manual de limba română ca limbă străină (RLS). A1-A2,* Cluj Napoca, Editura Casa Cărții de Știință.

În plus, în funcție de momentul apariției și soluția grafică aleasă distingem între manualele editate în alb și negru și cele color, un element deloc neînsemnat pentru analiza noastră. Trecerea de la varianta mai simplă din punct de vedere tipografic la cea mai elaborată, color în cazul acesta, aduce cu sine și o schimbare la nivelul auctorial al lucrării. Dacă pentru prima modalitate de tipărire amintită, specialistul în metodica predării RLS nu avea nevoie de cunoștințe speciale pentru a-și putea pregăti cartea direct în formatul în care va fi publicată, acest lucru nu mai e valabil în cazul manualelor actuale. Exigențele de prelucrare grafică a materialului depășesc în general competențele metodicianului, iar lărgirea echipei ce creează un

[1] Există pentru limba română doar precizări în ceea ce privește materialul lingvistic specific nivelului prag, dar nu pentru nivelul A1 în parte (Moldovan, Pop, Uricaru 2001).

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

manual este aproape obligatorie. Importanța pe care a dobândit-o însă prezentarea grafică în manualele de limbă străină nu este nicidecum una conjuncturală, strict decorativă. Instrumentarul grafic contemporan poate să contribuie semnificativ la introducerea formelor lingvistice, să propună oferte formale accesibile, să ușureze asimilarea acestora și să dinamiteze procesul de învățare, cu alte cuvinte să motiveze mai puternic.

3. Bilingvism alb-negru

Manualele de RLS ce se găsesc pe piață la începutul anilor 2000, atât în străinătate, cât și în România, amintesc doar vag de materialele contemporane lor pentru alte limbi străine cum ar fi engleza sau germana. Produsele RLS se apropie ca abordare de manualele din anii ´70 sau ´80 de limbă germană, de exemplu, și au la bază un mix metodic, pornind uneori chiar de la metoda clasică gramatical-traductologică de învățare a limbii străine, până la abordarea modernă bazată pe comunicare, deși ultima dintre ele are cea mai mică pondere. Majoritatea structurilor verbale întâlnite în aceste manuale sunt specifice textelor scrise, iar formulele uzuale în limba vorbită sunt în continuare neglijate, apărând în număr extrem de restrâns. Deși selecția tematică începe să corespundă noilor nevoi ale cursanților, expresiile și structurile alese se plasează încă pe pragul conversației autentice, departe de formele cu adevărat uzuale, aceasta având ca urmare apariția unor reacții extrem de artificiale în situații reale din partea celor ce învață limba română. Modul în care cursantul își însușește limba este axat în continuare pe exerciții cu soluții unice, cum sunt, de exemplu, cele în care trebuie completate forme gramaticale în propoziții fără un context mai larg, exerciții ce nu promovează nicidecum o utilizare creativă a limbii. Dincolo de aceasta, aglomerarea regulilor gramaticale și încercarea autorilor de manuale de a oferi informații exhaustive legate de un subiect, chiar și la nivelul A1, are ca rezultat o învățare greoaie și neatractivă a noii limbi. Suporturile audio oferite de unii autori sunt rar utilizate în România, pe de o parte datorită faptului că de multe ori lipsește infrastructura necesară sau, pe de altă parte, pentru că materialul audio este insuficient sau deloc didactizat (nici de autorul manualului, nici de profesor), ceea ce îl degradează la nivelul de lectură frumoasă, dar sterilă. Din punct de vedere grafic ne aflăm încă în anii ´80: unele manuale sunt dactilografiate și multiplicate ulterior în acest format, puținele imagini nu oferă subiecte de didactizare, iar grafica tabelelor ce conțin formele gramaticale se află încă la începuturi.

Cum sunt introduse verbele în manualele de RLS la nivelul A1 în acest tip de manual? Vom urmări în continuare cele trei criterii de selecție a verbelor introduse, și anume criteriul de conținut (introducerea verbelor necesare în situațiile de comunicare tematizate), criteriul formal (selecția datorată cadrului normativ al limbii române) și criteriul funcțional (introducerea verbelor injonctive ce facilitează funcționarea manualului). Materialul selectat conform acestor criterii este prezentat și oferit cursantului într-o formă grafică ce devine o amprentă metodică.

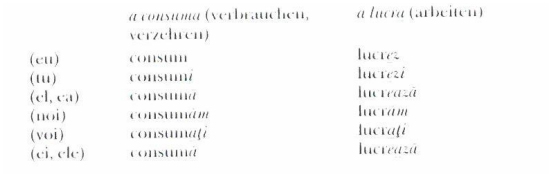
Manualul de RLS propus spre analiză ce se înscrie în această categorie a bilingvismului alb-negru este cel elaborat de J. F. Salzer în 1999 pentru vorbitorii de limbă germană. Decupând segmentele dedicate verbului în primele lecții, observăm introducerea rezervată a doar două elemente la începutul manualului, urmată de o lungă pauză până la lecția a șaptea, când se umple oarecum golul creat. Autorul optează pentru introducerea în primele două lecții a verbelor *a fi* și *a avea*, vocabular necesar temelor abordate. Putem vorbi despre o tradiție clară în care se înscrie din acest punct de vedere manualul propus de Salzer. Cele două verbe par însă a fi considerate suficiente și rămân singurele de care se bucură cursantul până în lecția a șaptea. Între timp se adaugă o serie de substantive, pronume sau adverbe, lexic necesar subiectelor tratate (prezentări, cumpărături, familie, călătorii, locuință etc.), dar, în același timp, extrem de dificil de utilizat în propoziții cu doar două verbe active. Limbii ce urmează a fi învățată îi lipsesc lianții necesari, verbele, și este aptă să compună doar secvențe verbale primitive, iar cei implicați în învățarea ei o resimt ca atare. Eliberarea vine în lecția a șaptea pentru cei care, suficient de (de)motivați, nu renunță prea repede la învățarea limbii române. Lecția a șaptea are ca temă o zi de vară și mâncarea românească și oferă un tabel cu verbe ale clasei de flexiune *-a,* considerate necesare

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

dialogării în situațiile prezentate. Aceste verbe sunt: *a încerca, a alerga, a acorda, a lăsa, a căsca, a consuma, a rezista, a mușca, a mânca, a bea, a lucra, a studia, a plăcea, a fuma*. Ce au în comun, de fapt, aceste verbe este forma, și anume toate au sufixul *–a* la infinitiv. Criteriul de formă domină autoritar selecția propusă.

Majoritatea autorilor de manuale de RLS sunt atât de atașați de structura tradițională a gramaticilor limbii române, încât uită aproape că în cazul RLS nu gramatica *per se* este cea care se află în centrul atenției, ci ea are rolul de a sprijini comunicarea. Asemenea gramaticilor clasice de limba latină sau greacă, compendiile de gramatică a limbii române acordă primul loc substantivului, respectiv privilegiază grupul nominal (vezi și Pană Dindelegan 2010). Această abordare a fost preluată și în cazul RLS, ceea ce a îngreunat considerabil învățarea limbii române de către străini. Verbul, respectiv fraza verbală, este deplasată și în manualul propus de Salzer din poziția lui altminteri regală la nivelul A1, mișcare ce contorsionează fluxul natural al vorbirii.

Din punctul de vedere al abordării grafice ne-am îndreptat atenția spre felul în care soluțiile alese simplifică sau nu înțelegerea formelor gramaticale ale verbelor tematizate. Autorul recurge, așa cum au făcut-o majoritatea autorilor din acea perioadă, la cele două nonculori alb și negru. Pentru prezentarea conjugării verbelor selectate la indicativ prezent se apelează la tabel. Tabelele create conțin câteva elemente grafice ajutătoare, respectiv sublinieri ce fac mai ușoară reținerea formelor și observarea diferențelor dintre ele. Evidențierea formală se face doar prin scrierea cursivă, atât pentru marcarea terminațiilor, cât și a alternanțelor consonantice în două tabele diferite (vezi fig. 1 și 2).

	a consuma (verbrauchen, verzehren)	*a lucra* (arbeiten)
(eu)	consum	lucrez
(tu)	consumi	lucrezi
(el, ea)	consumă	lucrează
(noi)	consumăm	lucrăm
(voi)	consumați	lucrați
(ei, ele)	consumă	lucrează

fig. 1: Salzer 1999: 47

c + *i*	*ci* [tschi]	eu încerc	tu încerci	(a încerca – versuchen)
g + *i*	*gi* [dsh]	eu alerg	tu alergi	(a alerga – laufen)
d + *i*	*z*	eu acord	tu acorzi	(a acorda – gewähren)
s + *i*	*ș*	eu las	tu lași	(a lăsa – lassen)
sc + *i*	*șt*	eu casc	tu cași	(a căsca – gähnen)
st + *i*	*șt*	eu rezist	tu rezișți	(a rezista – aushalten)
sc + *i*	*șt*	eu mușc	tu mușți	(a mușca – beißen)

fig. 2: Salzer 1999: 46

Autorul resimte, în același timp, necesitatea unor explicații suplimentare legate de conjugare, pe care preferă să le ofere cursantului sub formă discursivă în limba lui maternă, în acest caz germană, fără să apeleze la un limbaj grafic. Apar, astfel, precizări legate de formele de infinitiv, terminațiile verbelor clasei de flexiune *-a*, verbele care primesc sufixul *-ez* între rădăcină și terminație, accentuarea acestor forme etc.

Ceea ce reușește J. F. Salzer este ca în dialogurile pe care le propune să nu apară verbe ce nu sunt cuprinse, respectiv explicate, în secțiunea dedicată gramaticii. Această abordare face posibil ca cei care învață limba română să își poată explica orice formă verbală pe care o întâlnesc în texte, iar faptul că dialogurile sunt resimțite de nativi ca fiind ușor forțate este considerat un efect colateral ce pare asumat de autor.

Manualul lui J. F. Salzer se plasează în perioada în care limba maternă era încă larg utilizată ca instrument de explicitare și ghidare în orice manual de RLS. Prin urmare, introducerea verbelor injonctive (funcționale) și în limba română nu este considerată necesară. Toate instrucțiunile pentru exerciții sunt elaborate în limba germană, iar echivalentele lor în limba română (*a citi, a scrie, a completa, a asculta* etc.) așteaptă un alt context potrivit pentru a fi tematizate. Această metodă, dominantă înainte de anul 2000 în manualele de RLS, nu deschide încă un canal de însușire relaxată a unui număr considerabil de cuvinte și structuri pentru nivelul A1.

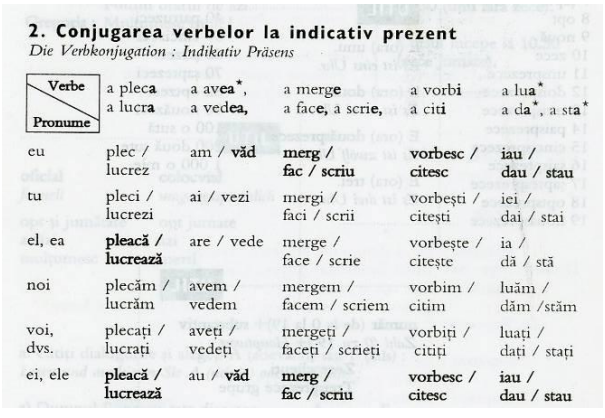
O astfel de abordare nu mai poate fi susținută după apariția CECR. Se ajunge inevitabil la o ruptură cu tradiția în care se înscriu manualele de limba română, iar o secțiune în care acest lucru devine evident este, printre altele, cea de gramatică. Autorii diferitelor materiale didactice de RLS se distanțează, chiar dacă doar ușor la început, de tematizarea și prezentarea de până atunci a elementelor de gramatică pentru vorbitorii nativi de limba română. De acum, structurile

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

limbii vorbite domină selecția de conținuturi și forme, iar această orientare spre expresiile ce păreau prea triviale până acum reorganizează succesiunea elementelor verbale în manual.

Materialul prototipic ales pentru a descrie această etapă de evoluție este *Rumänisch auf den ersten Blick*, apărut în 2006 la Editura Compania. Autoarele manualului se decid să introducă mult mai repede și alte verbe în afara lui *a fi* și *a avea*, așa cum o cer situațiile de comunicare tematizate. În lecția a doua cursantul învață verbe adecvate situațional și utile comunicativ deja într-o fază timpurie de comunicare. Sunt introduse, astfel, următoarele verbe: *a pleca, a lucra, a lua, a da, a sta, a vedea, a merge, a face, a scrie, a vorbi, a citi.* Acest mix oferă verbe esențiale pentru formularea unor propoziții simple de către cel ce începe să învețe limba română, iar tocmai faptul că le poate formula sau înțelege este motivant. Observăm printre verbele enumerate și verbe injonctive a căror cunoaștere face posibilă desfășurarea procesului didactic în limba română. Deși manualul nu renunță încă la prezența limbii materne, aceasta este mult mai sumar utilizată. Bunăoară, instrucțiunile pentru exerciții sunt oferite în ambele limbi, atât în română, cât și în germană, ceea ce face ca limba maternă să nu confiște un segment de informație, ci doar să asiste înțelegerea formulelor în limba română.

Din punctul de vedere al formelor, verbele alese pentru a fi introduse în lecția a doua fac parte din patru clase flexionare, *a, -ea, -e, -i,* ceea ce aduce cu sine o multitudine de reguli de conjugare cu care se confruntă cel care dorește să învețe limba română. Dificultatea învățării unor forme atât de diverse ar putea fi ușurată de prezentarea lor grafică. Cu toate acestea, deși cartea apare în 2006, autoarele se decid să nu utilizeze culoarea, ci să rămână la un tipar în alb și negru. Posibilitățile explicative grafice în această variantă sunt din nou subexploatate. Se recurge la sublinierea sufixelor de infinitiv prin utilizarea literelor aldine, dar și a formelor identice de persoana a treia și a șasea în cazul verbelor din clasa flexionară *-a,* respectiv a formelor identice de persoana întâi și a șasea în cazul verbelor din clasele flexionare *-ea, -e, -i* și a unora din clasa flexionară *-a* prin aceeași metodă. Terminațiile nu sunt evidențiate în niciun fel (vezi fig. 3). Este evitată însă teoretizarea excesivă în formă de text (așa cum era ea de găsit în manualele mai vechi de RLS), iar toată informația necesară legată de formele lingvistice este cuprinsă în tabele. Acestea din urmă dobândesc o nouă valoare, net superioară celei pe care o aveau până acum. Renunțarea la explicațiile externe tabelelor face ca manualul să devină mai suplu și mai atractiv. Lecția a treia vine să îmbogățească lista de verbe utilizate, iar formele lor sunt prezentate de data aceasta doar la finalul lecției, tabelul fiind gândit doar ca suport la care se apelează în caz de nevoie. Cele 15 verbe conjugate aici nu mai păstrează însă marcajele din lecția a doua. Se utilizează de data aceasta doar o marcare cu scriere cursivă a formelor identice, iar utilizatorul manualului este lăsat să apeleze la propriile sublinieri (vezi fig. 4).

2. Conjugarea verbelor la indicativ prezent
Die Verbkonjugation : Indikativ Präsens

Verbe / Pronume	a pleca a lucra	a avea*, a vedea,	a merge a face, a scrie,	a vorbi a citi	a lua* a da*, a sta*
eu	plec / lucrez	am / **văd**	**merg / fac / scriu**	**vorbesc / citesc**	**iau / dau / stau**
tu	pleci / lucrezi	ai / vezi	mergi / faci / scrii	vorbești / citești	iei / dai / stai
el, ea	**pleacă / lucrează**	are / vede	merge / face / scrie	vorbește / citește	ia / dă / stă
noi	plecăm / lucrăm	avem / vedem	mergem / facem / scriem	vorbim / citim	luăm / dăm /stăm
voi, dvs.	plecați / lucrați	aveți / vedeți	mergeți / faceți / scrieți	vorbiți / citiți	luați / dați / stați
ei, ele	**pleacă / lucrează**	au / **văd**	**merg / fac / scriu**	**vorbesc / citesc**	**iau / dau / stau**

fig. 3: Suciu/ Fazakaș 2006: 20

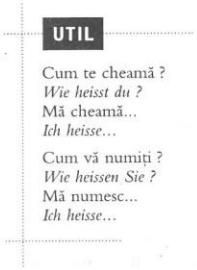

	a aștepta	a comanda	a completa	a nota	a rezolva
eu	aștept	comand	completez	notez	rezolv
tu	aștepți	comanzi	completezi	notezi	rezolvi
el / ea	*așteaptă*	*comandă*	*completează*	*notează*	*rezolvă*
noi	așteptăm	comandăm	completăm	notăm	rezolvăm
voi / dvs.	așteptați	comandați	completați	notați	rezolvați
ei / ele	*așteaptă*	*comandă*	*completează*	*notează*	*rezolvă*

fig. 4: Suciu/ Fazakaș 2006: 61

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

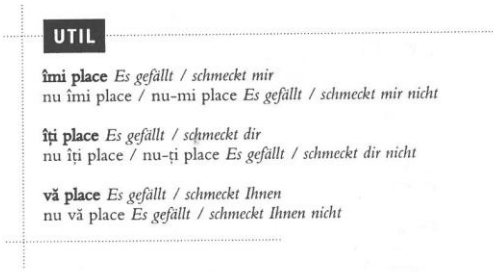
Suciu/ Fazacaș realizează cât de important este pentru cel ce învață o limbă străină ca intervenția lui într-un dialog real să nu fie forțată, ci cât mai naturală, iar pentru asta are nevoie de expresii ce îi depășesc uneori nivelul de înțelegere a formelor gramaticale pe care acestea le conțin (de exemplu: *Mă numesc…, Mă cheamă…* etc. – Suciu, Fazakaș 2006: 9). Expresiile uzuale apar cu naturalețe în dialogurile didactizate, dar sunt scoase în evidență suplimentar prin gruparea lor în casete grafice:

UTIL

Cum te cheamă ?
Wie heisst du ?
Mă cheamă...
Ich heisse...

Cum vă numiți ?
Wie heissen Sie ?
Mă numesc...
Ich heisse...

fig. 5: Suciu, Fazakaș 2006: 9

UTIL

îmi place *Es gefällt / schmeckt mir*
nu îmi place / nu-mi place *Es gefällt / schmeckt mir nicht*

îți place *Es gefällt / schmeckt dir*
nu îți place / nu-ți place *Es gefällt / schmeckt dir nicht*

vă place *Es gefällt / schmeckt Ihnen*
nu vă place *Es gefällt / schmeckt Ihnen nicht*

fig. 6: Suciu, Fazakaș 2006: 64

Utilizarea limbii vorbite este doar una din trăsăturile ce apropie manualul apărut în 2006 de cele din aceeași perioadă pentru limbile engleză, germană sau franceză ca limbi străine. Devine evident faptul că accentul se deplasează către dobândirea de competențe de comunicare în situații reale, ceea ce echivalează cu o declarație de independență față de gramaticile descriptive destinate vorbitorilor nativi de limba română.

4. Monolingvism color

Începând cu anul 2009 apar pe piață manualele de RLS redactate exclusiv în limba română. Acest pas a fost posibil și datorită faptului că autorii de manuale au început să înțeleagă valoarea design-ului grafic ce vine în sprijinul unui manual monolingv prin diferite soluții de explicitare. În ce măsură schimbă aceste două elemente modul de abordare în noile manuale de RLS? În ce măsură avem de a face cu o regândire a conținutului, respectiv cu o reinterpretare grafică? Cele două manuale ce intră în această categorie sunt *Puls*, apărut în 2009 la Editura Polirom, și *Manual de limba română ca limbă străină*, elaborat de Elena Platon, Ioana Sonea, Dina Vîlcu în 2012, apărut la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj Napoca.

Cele trei autoare ale materialului elaborat la Cluj continuă tradiția introducerii în manualele de RLS a subiectelor de gramatică în general și a verbelor în special. Astfel, primele verbe pe care le învață cursantul în primele trei lecții sunt *a fi* și *a avea.* Cele două verbe apar cu paradigma completă la indicativ prezent și sunt utilizate intens într-o serie lungă de combinații. Cu toate acestea, nu verbul este cel care domină primele lecții, ci grupul nominal, așa cum se obișnuiește în cărțile de gramatică a limbii române și în vechile manuale de RLS. Observăm în a doua și a treia lecție o aglomerare de substantive ce vin la pachet cu reguli dificile de formare a pluralului, dar singurele verbe ce pot forma propoziții rămân cele două deja amintite. De abia a patra lecție vine să îmbogățească bazinul de verbe disponibile. Pentru tema *O zi liberă* sunt introduse 40 de verbe din clasele de flexiune *-a, -i, –î.* Se încearcă oarecum o reechilibrare a elementelor de limbă introduse în manual, dar apare întrebarea, în ce măsură poate cursantul să asimileze numărul extrem de mare de verbe noi? Prezentarea grafică ar putea fi aici un bun instrument de facilitare a asimilării informației vaste și relevante. De altfel, se și face uz de posibilitățile design-ului grafic, de exemplu pentru marcarea diferitelor alternanțe consonantice, a terminațiilor și a identității formelor verbului pentru persoana întâi și a șasea în cazul verbelor din clasa de flexiune *-i*. Derutantă ar putea fi însă selecția neunitară a metodelor de evidențiere, și anume marcarea prin scriere cu litere roșii sau aldine și/ sau prin schimbarea fundalului pe care apare conjugarea verbului la indicativ prezent. Același procedeu de evidențiere este utilizat pentru a marca diferite particularități. Bunăoară, sunt marcate cu roșu într-un tabel terminațiile și

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

alternanțele vocalice, iar în altul formele identice (vezi fig. 7 și 8). Și, cu toate acestea, elementul grafic reușește să facă de prisos explicațiile suplimentare sub formă de text.

fig. 7: Platon, Sonea, Vîlcu 2012: 65

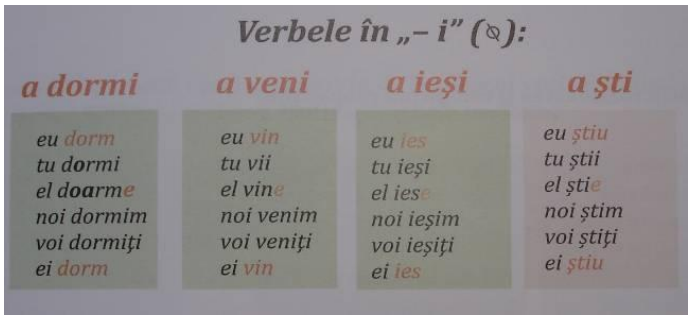

fig. 8: Platon, Sonea, Vîlcu 2012: 73

În cazul manualului *Puls* observăm, ca în celelalte manuale discutate, introducerea celor două verbe, proeminente ca frevență, *a fi* și *a avea*, în prima unitate. Acestea sunt verbele ce permit celui ce începe să învețe limba română să se poată prezenta. Pentru că prima lecție nu este încă locul în care paradigma verbului trebuie accentuată excesiv, designerii grafici au fost solicitați să ofere în partea dedicată fixării formelor gramaticale conjugarea verbelor *a fi* și *a avea* fără a-l copleși pe cel ce începe să învețe limba română și fără a apela la altă limbă. Se ajunge astfel la un format de tabel ce încearcă să ascundă toate elementele nesemnificative în această perioadă a procesului de învățare: cu gri sunt notate persoanele întâi, a doua și a treia, singular și plural, alb pe fond bej apar formele de infinitiv, forme de care în acest moment cursantul nu are nevoie. Pronumele personal este tălmăcit prin iconuri. Deoarece avem de a face cu verbe extrem de neregulate nu este locul potrivit pentru a marca în vreun fel grafic terminațiile (vezi fig. 9).

În a doua lecție se schimbă strategia, și anume sunt alese patru verbe ale căror complexitate semantică și combinatorie, pe lângă frecvența lor ridicată în uz permit cursantului să formuleze un număr mare de enunțuri. Un avantaj deloc de neglijat al acestei selecții este faptul că avem de-a face cu câte două verbe ale claselor de flexiune *-e* și *-a*, ceea ce aduce cu sine un număr redus de diferențe de sesizat. Verbele alese din grupa *-a*, *a sta* și *a lua*, nu se pliază perfect pe regulile acestei grupe (identitatea formelor verbale pentru persoana a treia și a șasea), ci se apropie de specificul verbelor din grupa *-e* (identitatea formelor verbale pentru persoana întâi și a șasea), simplificând astfel reținerea lor. Aranjamentul grafic oferă ajutorul necesar observării diferențelor între formele verbelor, fără a supraîncărca tabelul. Sunt utilizate literele aldine pentru terminații și o săgeată ce indică identitatea formelor unu-șase, iar sufixele infinitivului sunt subliniate. În ceea ce privește culorile folosite, acestea se utilizează cu discreție pentru a nu supraîncărca imaginea și pentru ca sublinierile să aibă astfel efectul invers, și anume derutarea cititorului (vezi fig. 10).

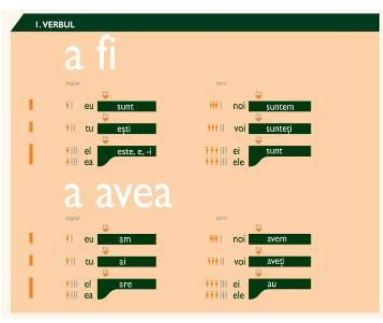

fig. 9: Kohn 2009: 21

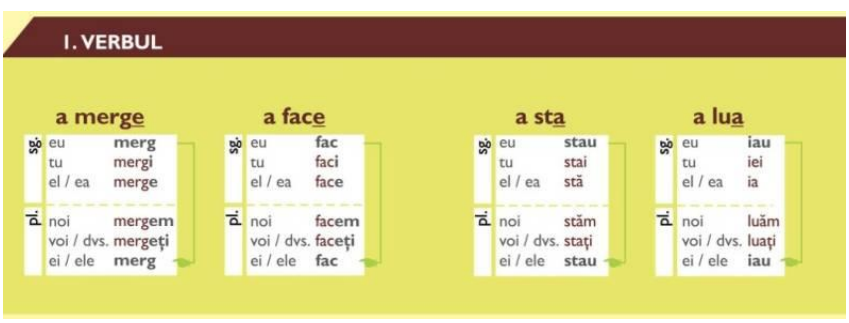

fig. 10: Kohn 2009: 31

Unitatea a treia lărgește atât canalul de sens, cât și cel al formelor verbale în ceea ce privește introducerea verbelor noi în manual. Sunt introduse 27 de verbe, cea mai mare parte

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

dintre ele ținând de lexicul cu o utilizare frecventă în conversație. Acesta este momentul în care devine necesară o intensificare a nuanțării grafice. În această lecție dedicată practic verbului la indicativ prezent se diferențiază între clasele de flexiune *-a, -e* și *-i*, iar terminațiile sunt grupate și separat de rădăcina verbului în casetă distinctă (vezi fig. 11).

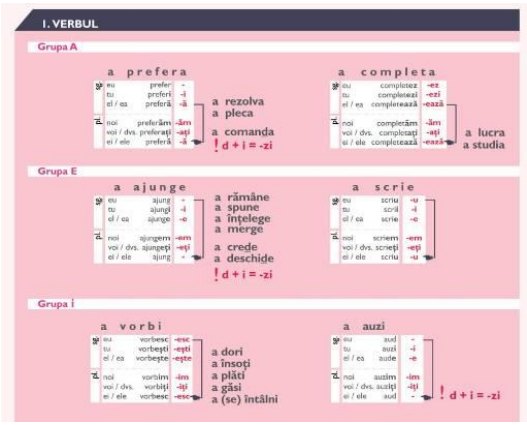

fig. 11: Kohn 2009: 40

Introducerea în manualul apărut la Cluj a elementelor de limbă pe o structură de adâncime a unui manual de gramatică pare să domine în primele lecții, dar, totuși, situațiile de comunicare abordate primesc expresiile utile lor, fără a încărca cursantul suplimentar cu reguli gramaticale ce îi depășesc la acest nivel necesitățile și puterea de înțelegere. Întâlnim astfel structuri ca *Îmi pare bine.*| *Bine ai venit.*| *Bine te-am găsit.*| *Ce mai faci?*| *Mă numesc Felix.* etc. Cursantul suportă o cantitate redusă de structuri pe care le reține și utilizează ca atare, fără a dori să înțeleagă neapărat și forma lor gramaticală. Aceste formule necesare în situațiile de comunicare tematizate sunt evidențiate grafic, după ce au fost utilizate în dialoguri, prin gruparea lor într-o casetă (vezi fig. 12 și 13).

fig. 12: Platon, Sonea, Vîlcu 2012: 16

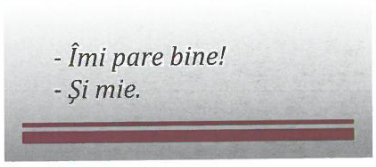

fig. 13: Platon, Sonea, Vîlcu 2012: 17

În manualul *Puls* se optează pentru introducerea acestor expresii în dialoguri, dar mai ales la finalul lecției într-un capitol special, *Româna utilă*. Aceasta este o pagină de notițe, un spațiu de lucru ce cuprinde deja, orientativ, câteva cuvinte sau expresii colocviale legate de tema unității respective, dar are și menirea de spațiu liber ce invită cursantul să-și facă propria listă de elemente importante, să-și formuleze propriile observații. Ne aflăm în acea parte a lecției în care aproape tot ce se află acolo este deja cunoscut, iar acea mică parte de nou poate fi reținută cu ușurință de către cel interesat. Dacă, de exemplu, unitatea întâi se bazează în dialogurile pe care le propune pe formula *eu sunt X*, în *Româna utilă* ne întâmpină formulările sinonime mai dificile din punct de vedere al informației gramaticale ce o conțin, dar, cu toate acestea, lesne de reținut: *mă cheamă X, mă numesc X* sau *numele meu este X* (vezi fig. 14).

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

fig. 14: Kohn 2009: 20

Un manual monolingv, tocmai pentru că nu se bazează pe o altă limbă pentru a funcționa, facilitează și pretinde apariția unui nou canal pe care pot fi introduse elemente lingvistice necesare în procesul didactic. Instrucțiunile exercițiilor conțin în manualul elaborat de Platon, Sonea, Vîlcu deja din prima lecție verbe ce sunt traduse grafic cu ajutorul iconurilor (*a citi, a scrie, a vorbi, a asculta* etc.). Întâlnind aceste forme la tot pasul, cursantul le reține mult mai ușor și fără a face un efort suplimentar. Acesta este doar unul dintre avantajele manualului monolingv.

Puls, fiind de asemenea un manual exclusiv în limba română, trebuie să vină în întâmpinarea utilizatorului ce nu stăpânește încă limba română, facilitându-i înțelegerea instrucțiunilor. La fel ca în manualul analizat anterior, dar cu trei ani mai devreme, se apelează la un artificiu: dublarea semantică a verbelor injonctive prin iconuri. Astfel, această categorie de verbe funcționale este introdusă delicat, fără a încărca suplimentar cursantul. Acesta din urmă se poate bucura însă ulterior de informațiile pe care indirect și le-a însușit deja, și anume în momentul în care verbele injonctive apar într-un alt context, iar el le poate recunoaște, fiindu-i familiare între timp.

Analiza canalelor pe care au fost introduse verbele la nivelul A1 și selecția acestora în manualul elaborat de Platon, Sonea, Vîlcu ne arată că, deși avem de-a face cu o structură de adâncime bazată în segmentul analizat pe o ordine mai apropiată de gramatica tradițională a limbii române, dobândirea competențelor precizate în CECR este în prim-plan, iar mijloacele utilizate ne dovedesc că ne aflăm în fața unui manual modern de învățare a limbii române.
În *Puls* se creează o structură de adâncime ce vine exclusiv din necesitățile lingvistice ale situațiilor de comunicare tematizate, succesiunea subiectelor de gramatică fiind subordonată categoric dialogului viu.

5. Concluzii

Selecția materialului lingvistic ce urmează a fi livrat cursantului pe canalele deschise într-un manual, respectiv succesiunea elementelor de limbă au ca unică justificare adecvarea utilizării lor într-o comunicare reală. Conținutul verbului, turnat mai întâi într-o formă gramaticală, astfel încât să poată intra în legătură cu alte elemente de limbă pentru a crea enunțuri, are nevoie ulterior de toate instrumentele grafice disponibile pentru a fi oferit într-un material tipărit în forma cea mai ușor de asimilat. Specificul unui manual de A1 este cel de a funcționa progresiv de la prima la ultima pagină, iar aceasta presupune ca toți pașii preliminari să fie parcurși cu atenție.

Diferențele perceptibile la suprafața manualului lasă să transpară numeroasele decizii ce au fost luate până a se ajunge la forma finală tipărită. Analiza noastră arată modul în care se produce schimbarea în timp a manualelor de RLS, elementele la care s-a renunțat sau care s-au păstrat, întrepătrunderea straturilor de adâncime. Rolul tot mai pronunțat pe care îl joacă design-

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

ul grafic în procesul de explicitare a materialului și de motivare a utilizatorului va rămâne de netăgăduit atâta timp cât manualul este un material tipărit. Acesta este probabil elementul ce necesită și va cunoaște în anii următori cele mai interesante transformări.

Referințe bibliografice:

MOLDOVAN, Victoria, POP, Liana, URICARU, Lucia 2001: *Nivel prag. Pentru învățarea limbii române ca limbă străină*, Strasbourg, Consiliul de Cooperări Culturale. Accesat la adresa: / http://www.ilr.ro/files/nivel_prag.pdf, la 14.02.2015.

Consiliul Europei 2003: *Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare (CECR)*, Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg. Accesat la adresa: isjvn.vn.edu.ro, la 14.02.2015.

GLABONIAT, M., MÜLLER, M., RUSCH, P., SCHMITZ, H., WERTENSCHLAG, L. 2005: *Profile deutsch. Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen. Lernzielbestimmungen, Kannbeschreibungen, kommunikative Mittel. Niveau A1-A2, B1-B2, C1-C2*, Berlin-München-Wien-Zürich-New York, Editura Langenscheidt.

KOHN, Daniela 2009: *Puls. Manual de limba română pentru străini (nivelurile A1- A2)*, Iași, Editura Polirom.

KOHN, Daniela 2013/ 2014: *Tabellarium sau valoarea sintezei în predarea limbilor străine. Un studiu comparativ român-german*, in „Analele Universității de Vest din Timișoara", seria *Științe filologice*, LI-LII, p. 101-109.

PANĂ DINDELEGAN, Gabriela (coord.) 2010: *Gramatica de bază a limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic Gold.

PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VÎLCU, Dina 2012: *Manual de limba română ca limbă străină (RLS). A1 – A2,* Cluj Napoca, Editura Casa Cărții de Știință.

REISENER, H. 1989: *Motivierungstechniken im Fremsprachenunterricht,. Übungsformen und Lehrbucharbeit mit englischen und französischen Beispielen*, München, Editura Hueber.

SALZER, J. F. 1999: *Lehrbuch der rumänischen Sprache*, Bonn, Buske Verlag.

SUCIU, Raluca, FAZAKAȘ, Virginia 2006: *Rumänisch auf den ersten Blick. Handbuch für Anfänger,* București, Editura Compania.

BDD-A23077 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)